

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 80.033.2025 Одеського національного
університету імені І.І. Мечникова
доктору філософських наук, доценту,
в. о. завідувача кафедри культурології
Одеського національного університету імені
І.І. Мечникова
Віталії ГОТИНЯН-ЖУРАВЛІВІЙ

ВІДГУК

офіційного опонента **Бойко Анжели Іванівни**,
доктора філософських наук, професора, завідувача кафедри філософських і
політичних наук Черкаського державного технологічного університету
на дисертацію **Рижик Марії на тему «Трансформація міфологічної
свідомості у сучасному суспільстві (на матеріалі індійської «нової
міфології»)»**, подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 033 «Філософія», галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

Актуальність теми дослідження «Трансформація міфологічної свідомості у сучасному суспільстві (на матеріалі індійської «нової міфології»)». У контексті глобалізаційних процесів, інформаційної революції та активізації культурних політик постколоніальних держав, особливої актуальності набуває вивчення міфологічної свідомості як динамічного феномену, що адаптується до змін соціокультурного середовища. Міф більше не є лише архаїчним наративом — він трансформується у інструмент сучасного наративного конструювання, відіграє ключову роль у формуванні ідентичностей, медіапростору, національної пам'яті та навіть політичної легітимації.

Зокрема, індійська «нова міфологія» — термін, що позначає переосмислення традиційної індуїстської міфології в сучасному мистецтві, кінематографі, літературі (зокрема популярних романах Девдатта Паттанаїка, Аміша Тріпаті та Кавіти Кане), телебаченні та мас-культурі — є унікальним прикладом цієї трансформації. Вона демонструє, як міф, будучи оновленим, знову стає актуальним засобом комунікації, політичного впливу та соціального контролю.

Актуальність зумовлюється низкою ключових факторів, серед яких варто відзначити культурну ревіталізацію у постколоніальних країнах, таких як Індія,

де «нова міфологія» виконує функцію реконструкції національної ідентичності. Також заслуговує на увагу аспект медіалізації міфу, що базується на тому, що сучасна міфологічна свідомість формується через телесеріали, стрімінгові платформи, комікси та соцмережі, що вимагає нових підходів до філософського аналізу. Варто також звернути увагу на зміну функцій міфу від сакрально-ритуальної до психотерапевтичної, політичної, дидактичної, що є свідченням його адаптивного потенціалу.

Додає ваги дослідженню також посилення інтересу до східних філософських традицій у глобальному світі — зокрема до індуїстської міфології, яка стає об'єктом транснаціонального споживання і культурного перекодування. Врешті варто звернутися на процеси формування нових типів свідомості — «постсекулярної», «медіальної», «глобалізованої», в межах якої трансформована міфологія починає слугувати інструментом орієнтації у складному світі постправди.

Таким чином, дослідження трансформації міфологічної свідомості в контексті індійської «нової міфології» дозволяє розкрити філософські механізми реконструкції міфу у XXI столітті; виявити специфіку синтезу традиційної міфології та сучасних наративних технологій; сформулювати нові парадигми осмислення міфу як соціокультурного регулятора та носія ідентичності.

Це робить тему дослідження не лише теоретично значущою, але й соціально важливою, а також затребуваною у міждисциплінарному полі філософії культури, медіадосліджень, міфокритики та постколоніальних студій.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ознайомлення зі змістом дисертації, фаховими статтями та опублікованими апробаційними матеріалами дозволяє констатувати, що основні наукові положення роботи та висновки Рижик М. є достатньо достовірними, теоретично і методологічно обґрунтованими. Цьому сприяв вичерпний аналіз української та зарубіжної наукової літератури.

Позитивним в роботі є застосування широкого спектру методів наукового дослідження, серед яких: компаративістський метод; текстологічний та

герменевтичний аналіз, що задіяні для глибинної інтерпретації текстів класичної міфологічної традиції Індії («Магабгарата», «Рамаяна») і корпусу творів у жанрі «нової міфології» в Індії й релевантних даному жанру текстів та творів кінематографа в сучасній західній культурі; історико-генетичний метод; діалектичний метод; методи аналізу та синтезу, які застосовані для аналітики структурних елементів сучасної міфологічної свідомості і репрезентації її у вигляді певної синтетичної єдності з власною цілісною архітектонікою.

Перший розділ дисертації *Рецепція міфу в сучасному науковому дискурсі у міжкультурній перспективі: теоретико-методологічні засади дослідження* виконує функцію метатеоретичної рамки, в якій визначається понятійно-категоріальний апарат дослідження, окреслюються ключові дискурсивні полюси аналізу, а також презентується авторська методологічна позиція.

Виклад побудований у межах академічного дискурсу гуманітарного знання, орієнтованого на дискурсивну легітимацію об'єкта дослідження; інтерпретативну гнучкість у межах міждисциплінарного підходу; когнітивну систематизацію наявних підходів до міфу.

Перший розділ *Рецепція міфу в сучасному науковому дискурсі у міжкультурній перспективі: теоретико-методологічні засади дослідження* має методологічно рамковий характер і виконує функцію концептуального підґрунтя всього дослідження. Авторка грамотно структурує матеріал, починаючи з історико-теоретичного аналізу підходів до міфу в різних наукових школах (1.1), переходячи до специфіки східної (індійської) міфології у перехресних культурних дискурсах (1.2), і завершуючи окресленням власної методологічної стратегії дослідження (1.3).

Розділ демонструє добру обізнаність із ключовими науковими підходами та актуальними філософсько-культурологічними дискусіями навколо феномену міфу, особливо в умовах його сучасної трансформації.

У першому підрозділі *Класифікації та інтерпретації міфу у західному та українському контексті: міждисциплінарний підхід* виявляється системне прагнення до типологізації та компаративного аналізу підходів до міфу в межах західної та української наукової традицій. Авторка виразно артикулює

міждисциплінарність як дослідницький принцип, залучаючи філософські, культурологічні, філологічні, антропологічні та психоаналітичні інтерпретації.

Особливо цінними є такі підходи, запропоновані автором як залучення класичних і сучасних концепцій (Е. Кассіер, К. Леві-Строс, М. Еліаде, К. Г. Юнг, Р. Барт та ін); виокремлення українських дискусій (зокрема, на основі праць І. Костюк, О. Кирилюка, В. Менжуліна та ін.); акцент на різниці між онтологічним, естетичним і соціокультурним статусом міфу у відповідних традиціях.

Позитивною рисою є намагання вийти за межі дихотомії архаїчного і сучасного міфу, представивши його як активний дискурсивний механізм культурного продукування сенсів.

Підрозділ 1.2. *Індійська міфологія та культура у науковому дискурсі Сходу та Заходу* є важливим з огляду на тематичну специфіку дисертації. Авторка демонструє високу компетентність у розумінні складності рецепції індійської міфології в європейському, зокрема, орієнталістському дискурсі (М. Варрієр, Е. Зелліот, Р. Кінг, У. Кінг, Дж. Ллевеллін). Показана амбівалентність ставлення до східних міфологій: від романтизації до редукції в межах колоніального наративу.

Варто відзначити аналіз ролі індійської міфології як живого корпусу, що продовжує формуватися у художній, масовій та релігійній практиках. Важливим видається також розгляд феномену «нової міфології» як інтерпретаційної традиції, представленої сучасними авторами (А. Тріпаті, Д. Паттанаїк та К. Кане) та та ЗМІ; спроба зіставити внутрішню і зовнішню рецепцію міфу як носіями культури, так і західними дослідниками.

Останній підрозділ *Методологічні орієнтири дослідження* має ключове значення для легітимації авторської дослідницької позиції. Авторка демонструє високий рівень методологічної рефлексії, формулюючи не лише предмет і об'єкт дослідження, але й вказуючи на концептуальні фрейми аналізу - *герменевтичний підхід* (для інтерпретації культурних текстів); *структуралізм* (для виявлення глибинних міфологем); *постколоніальна критика* (для аналізу культурного контексту).

Звернення до дискурсивного аналізу, наративної семіотики, міфоаналітичної парадигми свідчить про намагання уникнути однобокості. Авторка розуміє

складність об'єкту й обґрунтовує мультиметодологічність як адекватний інструмент дослідження сучасного міфу.

Вище викладене дозволяє зробити висновок, що розділ I дисертації є методологічно зрілим, структурно завершеним і концептуально вагомим фрагментом дослідження. Він демонструє високий ступінь обізнаності авторки з теоретичними джерелами, гнучке оперування міждисциплінарним інструментарієм, а також вміння вписати досліджувану проблему у глобальний культурний і науковий контексти. У ньому вдало поєднується історико-науковий огляд, критичний аналіз і розгортання власної дослідницької стратегії.

Другий розділ *Міфологічна свідомість у сучасній філософсько-гуманітарній думці. Феномен «нової міфології» та «нової міфотворчості»* виконує функцію онтологічно-гносеологічного розгортання теми: він переходить від метатеоретичного обґрунтування (розділ I) до власне аналізу модусів сучасного буття міфологічної свідомості, а також категоріального виявлення феномену нової міфології в умовах сучасної культури. Його структура свідчить про прагнення авторки концептуалізувати еволюцію міфосвідомості, враховуючи як філософсько-антропологічні виміри, так і культурологічно-комунікативні трансформації.

Підрозділ 2.1. *Міфологічна свідомість та її сучасні трансформації* презентує широке тлумачення міфологічної свідомості як когнітивно-ціннісного режиму взаємодії зі світом, що залишається релевантним у добу секулярності, постмодерну і цифрової культури.

Авторка артикулює міфологічну свідомість не як історичний анахронізм, а як структурну компоненту людського мислення, здатну до адаптивних форм. Пані Рижик вдається до філософської діагностики сучасних типів свідомості: постсекулярної, медіатизованої, посттравматичної, в яких міф відіграє компенсаторну, ідентифікаційну й символічно-моделюючу функцію. ; залучає авторитетні джерела П. Рікер, Ж. Дерріда, К. Касторіадіс, С. Жижек, що надає тексту теоретичної глибини. Важливо, що в роботі показано еволюцію модусів функціонування міфу: від космогонічного до симулятивного, від архаїчного до меметичного.

Здобувачка вдало вводить поняття «живої» міфосвідомості, що не редукується до релігійної віри або фольклору, а функціонує як форма архетипового самовираження в умовах фрагментованого світу. Здобутками цього розділу можна визначити ясне теоретичне розведення понять *міф*, *міфосвідомість*, *символ*, *нарратив*, *образ*; систематичне залучення сучасних філософських дискурсів (семіотика, феноменологія, критична теорія); високий рівень категоріальної впорядкованості та аналітичної глибини.

Підрозділ 2.2. *Нова міфологія та нова міфотворчість* в сучасній культурі є центральним у розділі та суттєвим усьому дослідженню, оскільки формалізує ключовий предмет дисертації — «нова міфологія» та «нова міфотворчість». Авторка робить спробу не лише описати явище, а теоретично окреслити його межі, генезу та функції. В цій частині роботи здобувачкою здійснюється категоріалізація поняття «нова міфологія»: виводиться як форма медіаційної репрезентації колективного уявного, пов'язаної з кризами ідентичності, глобальним уніфікуванням, культурним перепрограмуванням; розглядається не як продовження традиційного міфу, а як реактивна та інтервенційна модель на культурну травму, невизначеність, політичний вакуум.

Авторка здійснює аналіз форм нової міфотворчості, до яких включено культурні продукти: кіно, відеоігри, комікси, сучасна художня література, серіали (наприклад, використання індійських сюжетів або переосмислення Рамаїни в сучасних романах). В роботі представлено міф як продукт креативного редизайну архетипів для нових форматів.

На наш погляд, позитивним аспектом роботи є діагностика соціальних функцій нової міфотворчості, а саме - формування поведінкових сценаріїв (героїзація, гейміфікація); створення відчуття приналежності в умовах атомізованого суспільства; легітимація певних політичних чи корпоративних ідентичностей. Застосовується синтез герменевтичного та критичного аналізу, що дозволяє не просто описувати явища, а розкривати їх ціннісні й владні механізми.

Авторка доводить, що нова міфологія — це не просто модернізований міф, а структурна матриця сучасної культури, що функціонує на рівні онтології образів і символів.

Отже, другий розділ демонструє глибоку теоретичну опрацьованість, широку ерудицію й оригінальне бачення функціонування міфу у сучасній культурі. Авторка не лише успішно вводить нові аналітичні категорії — «нова міфологія», «нова міфотворчість», але й обґрунтовує їх актуальність у межах філософсько-гуманітарної парадигми. Виклад логічно послідовний, термінологічно впорядкований, методологічно стійкий. Це робить другий розділ концептуальною віссю дисертації, яка забезпечує смислову єдність теми та відкриває перспективу наступного — прикладного — аналізу.

Третій розділ *Індійська нова міфологія в контексті сучасних трансформацій міфологічної свідомості та формування нових культурних практик* є логічною та змістовою кульмінацією дисертації, у якій відбувається виведення загальнотеоретичних міркувань на рівень конкретного аналізу — з фокусом на індійський матеріал. Він поєднує філософсько-культурологічну рефлексію; текстуальний аналіз; діагностику культурних трансформацій; ілюстрацію нової міфології як практики, а не лише як дискурсивного конструкту.

Цей розділ презентує нову індійську міфологію не як фольклорну спадщину, а як життєздатний культурний механізм, здатний адаптуватися до умов глобалізованого світу, бізнес-середовища та гіпермодерного наративу.

У підрозділі 3.1. *Традиції та нова міфологія: трансформація стародавніх індійських епосів у системі сучасних цінностей* авторка здійснює герменевтичний аналіз процесів інтерпретаційної реконструкції класичних епічних наративів (передусім «Рамаяни» і «Магабгарати») у світлі сучасних соціокультурних трансформацій.

В розділі прослідковуються такі змістові вектори. По-перше, розкрито, як традиційні епічні коди зазнають наративної ревізії у нових медіа, художній літературі, масовій культурі. По-друге, показано, що переосмислення героїв (Рама, Сіти та ін.) відбувається не лише на естетичному, але й етико-ціннісному рівні. По-третє, розглядається індійська нова міфотворчість як інструмент

адаптації традицій до демократичних, гендерно-чутливих і глобалістських контекстів. Авторка влучно артикулює думку, що міф у нових формах виконує не архаїчну, а модернізаційну функцію: він дозволяє зберегти ціннісну безперервність, трансформуючи при цьому символічну мову.

Аналітичними здобутками можна вважати розрізнення між канонічним міфом і його культурною інтерпретацією.

Підрозділ 3.2. *«Бізнес-сутра» Девдатта Паттанаїка як репрезентація нової індійської міфології: філософські сенси* має форму філософсько-культурологічного case study інтерпретації конкретного сучасного тексту індійського автора Девдатта Паттанаїка, який переосмислює традиційні індуїстські наративи в бізнесовому та етичному контексті.

Авторка вказує, що «Бізнес-сутра» не є спробою популяризації індуїзму, а прикладом сакралізації корпоративної етики через реконструйовану міфологію. Авторкою підкреслюється, що Паттанаїк трансформує міф у практичну філософію дії, що актуалізує традицію через *ціннісно-поведінкові матриці*. Результатом розгляду в цьому розділі є виявлення дихотомії між «західним менеджментом» і «індійською міфологією» — авторка інтерпретує її не як антагонізм, а як пропозицію альтернативної, культурно вмотивованої етики лідерства.

Також здобувачкою аналізуються філософські категорії, які Паттанаїк імпліцитно або експліцитно вводить: дхарма, карма, ріта, даршан як складові ціннісного поля індійського бізнес-дискурсу.

Авторка демонструє герменевтичну компетентність, уміння оперувати сучасними інструментами філософського аналізу міфу в контексті соціальної практики.

Варто відзначити високий ступінь філософської рефлексії над взаємодією символічного й утилітарного. Крім того, заслуговує на увагу компаративний потенціал: наявність візії, як локальний міфопоетичний ресурс стає джерелом для транснаціонального комунікаційного продукту.

Розділ 3 постає прикладом глибоко осмисленої емпірично-орієнтованої філософської аналітики. У ньому вдало поєднано культурологічну

спостережливість, текстуальну проникливість і концептуальну дисципліну. Авторка демонструє, що індійська нова міфологія — не просто культурна цікавинка, а засіб смислової інновації в умовах глобальної економіки, етичної невизначеності та постсекулярної культури. Це не лише підтверджує актуальність теми дисертації, але й свідчить про високий рівень її виконання.

Четвертий розділ *Метаморфози сакрального у «новій міфології» Девдатта Паттанаїка* продовження традиції чи криза духовності має онтологічно-філософську спрямованість і репрезентує кульмінацію філософської рефлексії в дисертації. Авторка звертається до сакрального як концептуального ядра міфології, трансформованого в умовах нової міфотворчості. Особлива увага приділяється *реконфігурації духовного досвіду* в творах Девдатта Паттанаїка, що стає індикатором як кризи, так і еволюції сакрального в сучасному мультикультурному та глобалізованому світі.

Цей розділ виконує функцію філософського узагальнення, дозволяючи глибше усвідомити внутрішню логіку й антропологічне навантаження нової індійської міфології.

У підрозділі 4.1. *Духовні питання у новій міфології: продовження традиції чи криза духовності* авторка порушує фундаментальне питання про онтологічний статус духовності в умовах, коли міф функціонує не в ритуальному чи релігійному контексті, а в контексті культурної практики, бізнесу, освіти й масової комунікації.

Дослідниця артикулює парадокс нової міфології: вона спирається на традицію, але демістифікує сакральне, наближуючи його до психологічних, моральних і комунікативних кодів сучасної людини. Авторка розглядає зсув функції сакрального: із трансцендентного → в екзистенційне, з космогонічного → у внутрішньоособистісне, з обрядового → у символічно-інтерпретативне. Здобувачкою влучно підмічено, що у Паттанаїка сакральне перестає бути «віддаленим» — воно вбудовується в повсякденну етику, набуваючи рис «практичної духовності»; виникає тензія між сакральним як абсолютним і сакральним як конструктивним культурним продуктом.

Не заперечною є цінність такого підходу - філософський апарат базується на категоріях кризи віри, десакралізації, постсекулярності. Авторка продуктивно співвідносить явище нової духовності з фреймами постмодерної множинності істин і смислів. Авторка продуктивно співвідносить явище нової духовності з фреймами постмодерної множинності істин і смислів.

У підрозділі 4.2. *Дживатман та філософія буття: трансформація духовного під впливом мультикультурних процесів* авторка здійснює глибоку онтологічну рефлексію, звертаючись до поняття *дживатмана* — індивідуального духовного «Я» в індуїстській традиції — та аналізуючи, як воно реконструюється у новій міфології. Дживатман у Паттанаїка розглядається не як чиста метафізична категорія, а як активний суб'єкт смислотворення, здатний до духовної самоконструкції у глобальному середовищі. Авторка виявляє, як поняття самості у міфі поєднує інтерсуб'єктивність (через соціальні ролі, бізнес-контексти) і онтологічну глибину (збереження зв'язку з традицією Атмана). Розглянуто вплив мультикультурних діалогів на трансформацію духовних концептів: дживатман подається як перехрестя індуїзму, гуманізму, психоаналізу та навіть менеджменту. Авторка вводить важливу проблематику: чи можлива духовність у контексті гібридної культури? Та вдається до діалогу зі школами постколоніальної герменевтики, екзистенціальної філософії, антропології духу.

Можна констатувати, що четвертий розділ — глибокий філософсько-онтологічний аналіз трансформацій сакрального в межах нової індійської міфотворчості. Авторка продемонструвала не лише обізнаність із текстами Паттанаїка, а й здатність виявляти смислові шари духовного досвіду, який виходить за межі релігійності у вузькому значенні. Залучення філософських концептів (буття, ідентичність, трансцендентність, мультикультуральність) і співвіднесення їх з текстуальним матеріалом — свідчить про високий науково-філософський рівень осмислення предмета. Цей розділ виконує функцію філософської глибини дисертації, закріплюючи її на рівні духовно-антропологічної проблематики.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дисертаційного дослідження М. Рижик полягає у таких основних наукових доробках:

1. Визначено функціонування «нової міфології» на міжкультурному та локальному рівнях, де міф маніфестується як культурна матриця, що впливає на суспільні процеси й сприяє їх осмисленню.

2. Показано, що «нова міфотворчість» є оновленою формою міфологічної свідомості, яка виконує функції збереження культурної пам'яті через модернізацію традиційних міфів, реактуалізацію їхньої ціннісно-сміслової сфери, а також функції інновації, креативності, компенсаторності.

3. Проаналізовано особливості індійської «нової міфології» та її значення у глобальному мультикультурному контексті.

4. Виявлено основні напрямки рецепції міфу сучасними індійськими дослідниками та встановлено суттєвий вплив на осмислення феномену міфу в індійському гуманітарному полі західних теоретичних підходів.

5. Здійснено філософсько-герменевтичний аналіз творів Д. Паттанаїка, К. Кане та А. Трипаті, які по-новому трактують «Рамаяну» з акцентом на проблематиці деколонізації, гендерної рівності, фемінізму, бізнес-сфери, корпоративної діяльності, лідерства, виховання та освіти.

6. Систематизована сукупність базових тенденцій розвитку культури, що репрезентована в феномені «нової міфології»: десакралізація, мультикультуралізм, глобалізація, комерціалізація, вестернізація, диджиталізація, медіалізація, популяризація та масовізація східної культури.

7. Розглянуто метаморфози сакрального у творах Д. Паттанаїка під впливом процесів глобалізації та мультикультуралізму, виявлено, що складні релігійно-філософські поняття спрощуються, а вестернізація їхнього смислового ядра свідчить про кризу духовності та ін.

Підкреслимо, що всі зазначені позиції формують цілісну, глибоко продуману смислову архітектуру. Сформульовані положення наукової новизни є обґрунтованими та переконливими. М. Рижик в своєму дисертаційному дослідженні вперше вводить у науковий обіг вітчизняної філософії та

гуманітаристики величезний пласт сучасної індійської культури, пов'язаної з « новою міфологією » та її рецепцією в індійській міждисциплінарній гуманітаристиці. Це відкриває нові горизонти для подальших досліджень.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дослідження.

Теоретичне значення дослідження полягає у запропонованому новому підході до аналізу міфологічної свідомості, в межах якого міф розглядається як універсальний культурний механізм, що супроводжує людство на всіх етапах його історичного розвитку. Практична значущість результатів дослідження полягає у можливості їх застосування під час викладання дисциплін гуманітарного циклу (соціальна філософія, релігієзнавство, культурологія тощо), а також у розробленні та реалізації культурної й гуманітарної політики на національному та регіональному рівнях.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях. Основні результати дослідження викладено у п'яти наукових публікаціях (з яких чотири – одноосібні, а одна – у співавторстві) у фахових виданнях України, включених до категорії «Б». Крім того, результати дослідження висвітлено у дев'яти тезах конференцій. Основні положення наукової роботи були представлені на двадцяти двох наукових і науково-практичних конференціях.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи. Позитивно оцінюючи наукову цінність дисертаційної роботи, вважаємо за необхідне висловити низку критичних міркувань та рекомендацій.

1. У підрозділі 1.1 представлено широке коло міждисциплінарних інтерпретацій та класифікацій міфу, які авторка розглядає у західному та українському контекстах. Дисертантка дуже ретельно й послідовно презентує ідеї обраних вчень, приділяючи особливу увагу сучасним класифікаціям міфологічного корпусу, створеного в різних культурних просторах (зокрема праці Е. Чапо, П. Коена та ін.). Але в цьому фактологічно насиченому огляді не вистачає власної дослідницької позиції, що надає тексту дещо реферативного характеру. Доцільним було б частіше включати авторське бачення, що дозволило

б продемонструвати особистісну аналітичну позицію дослідниці та краще аргументувати вибір теоретичних засад.

2. Викликало питання розміщення методологічного блоку в підрозділі 1.3. Здається не зовсім логічним залишати методологію наприкінці першого розділу. Доцільно було б або винести цей підрозділ на початок першого розділу, або змінити його назву, щоб структура виглядала більш узгодженою.

3. Доцільно було б чіткіше окреслити авторське розуміння ключових понять дослідження – таких як «міф», «міфологія» та «міфологічна свідомість». В дисертаційній роботі ці терміни переважно розглядаються через огляд наукових підходів, без достатнього акценту на власній інтерпретації. Водночас, саме усвідомлене й послідовне трактування цих понять дає змогу вибудувати внутрішньо узгоджену концептуальну рамку дослідження. Тому було б доцільно чітко визначити, що саме авторка має на увазі під цими категоріями, у чому полягає їхня відмінність і як вони функціонують у контексті обраної теми. Це посилило б аргументацію та надало дослідженню більшої теоретичної визначеності.

4. Одна з переваг цієї змістовної дисертаційної роботи – увага до гендерної проблематики та питань фемінізму, які маніфестуються через індійську «нову міфологію». Ця проблематика висвітлюється у підрозділах 3.1 (зокрема на с. 90–97, с. 104–106) та 3.2 (с. 109–118). Проте, на жаль, дисертантка здебільшого обмежується лише описом трансформації жіночих образів у творах нових міфологів і недостатньо концептуалізує саму гендерну проблематику. У її теоретичній експлікації вона залишається переважно ілюстративним матеріалом.

5. В якості рекомендації до змістовного наповнення корисним було б додатково порівняти аналітичну (англо-американську) традицію з герменевтичною (континентальною), особливо у контексті міфологічного наративу в сучасних медіа.

6. Варто було б розгорнути категорію «глобалізованого міфу» як міфу, що одночасно існує у різних контекстах і зазнає трансформації під впливом цифрової культури.

Наявність вищезазначених зауважень не впливає суттєво на загальний позитивний висновок щодо того, що дисертаційне дослідження «Трансформація міфологічної свідомості у сучасному суспільстві (на матеріалі індійської «нової міфології»)» Рижик М. є завершеною самостійною науковою працею, яка відзначається належним рівнем наукової новизни, теоретичної обґрунтованості та практичної значущості.

Загальні висновки. Дисертаційна робота «Трансформація міфологічної свідомості у сучасному суспільстві (на матеріалі індійської «нової міфології»)» повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р., № 44 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 341 від 21 березня 2022 р., №502 від 19 травня 2023 року та №507 від 03 травня 2024, а її авторка, Марія Рижик, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 033 «Філософія» у галузі знань 03 «Гуманітарні науки».

Офіційний опонент:

Доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософських і політичних
наук Черкаського державного технологічного
університету

Анжела БОЙКО

Підпис засвідчую:

Учений секретар
Черкаського державного технологічного
університету,
кандидат технічних наук, доцент

Ірина МИРОНЕЦЬ

«11» червня 2025 р.